Geachte fractievoorzitter,

De gemeentelijke begrotingsonderhandelingen zijn momenteel in volle gang. Dit is een uitgelezen moment om de belangen van kinderen expliciet mee te nemen in de financiële besluitvorming.

Vanuit Child Friendly Cities Initiative (CFCI), een programma van UNICEF Nederland, hebben we een kijkkader kindgericht financieel beleid ontwikkeld. Dit kijkkader inspireert en ondersteunt ambtenaren en raadsleden bij het voeren van de gesprekken over de impact van financiële keuzes op kinderen. Daarnaast bieden we ook een stappenplan waarmee gemeenten kunnen onderzoeken in hoeverre hun begroting kindgericht is.

Het kijkkader en het stappenplan bieden handvatten om inzicht te krijgen in hoe gemeentelijke middelen bijdragen aan het welzijn van kinderen.

Heeft u vragen of wilt u meer weten over het Child Friendly Cities Initiative? Neem gerust contact met ons op.

Vriendelijke groet,

Adviseur CFCI | Specialist Kinderrechten UNICEF Nederland

ChildFriendlyCities

E: childfriendlycities@unicef.nl | W: www.unicef.nl

A: Bezuidenhoutseweg 74, 2594 AW, Den Haag

Child Friendly Cities Initiative

unicef voor ieder kind

KIJKKADER KINDGERICHT FINANCIEEL BELEID

Kijkt u als gemeente al met een kindvriendelijke bril naar uw financiën?

Kindvriendelijk beleid is meer dan een ambitie: het is een meetbare investering in de leefomgeving en kansen van jonge inwoners. Een kindvriendelijke gemeente heeft zicht op hoeveel geld wordt besteed aan beleid dat kinderen en jongeren direct of indirect ten goede komt. Dat levert op dat gemeenten effectiever kunnen investeren in voorzieningen en programma's die essentieel zijn voor een goede ontwikkeling van kinderen. Door kindgericht financieel beleid te voeren, legt u als gemeente het fundament voor een omgeving waarin kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Anders doen begint bij anders kijken en daarom biedt dit kijkkader van Child Friendly Cities Initiative Nederland handvatten.

Augustus 2025

Kindvriendelijk beleid begint bij financiële keuzes

Waarom is kindgericht financieel beleid voor uw gemeente belangrijk?

- **Inzicht in de financiële keuzes –** het maakt de financiële keuzes en hoe deze keuzes kinderen raken transparant.
- **Basis voor kindvriendelijk beleid –** het weerspiegelt de ambities en keuzes van een gemeente en legt daarmee de financiële basis om kindvriendelijk beleid mogelijk te maken.
- **Investeren in de toekomst –** door te investeren in kinderen, kiest de gemeente ervoor te investeren in een bloeiende en duurzame gemeenschap voor de generatie van nu en morgen.
- **Een integrale blik op de jeugd –** financiële keuzes worden domeinoverstijgend gemaakt en leiden tot een brede en integrale blik op de investeringen in de jeugd.
- **Naleving kinderrechten –** de gemeente draagt bij aan de rechten van kinderen. Elke gemeente heeft op basis van artikel 4 van het VN-Kinderrechtenverdrag de opdracht om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om de kinderrechten te verwezenlijken. Daaronder vallen ook financiële maatregelen en het transparant maken van die investeringen in kinderen.[1]

1. Zie ook General comment No. 19 (2016) van het VN-Kinderrechtencomité over 'public budgeting for the realization of children's rights'.

Oog voor kinderen bij financiële besluitvorming

Onderstaand figuur biedt inzicht in de belangrijke momenten binnen de jaarlijkse gemeentelijke financiële cyclus.

- De **vastgestelde begroting** voor het lopende jaar treedt op 1 januari officieel in werking.
- De continue budgetbewaking van het lopende jaar begint.
- De jaarrekening van het voorgaande jaar wordt opgesteld.

- De **kadernota** wordt opgesteld en besproken, deze bevat de financiële en beleidskaders voor de begroting van het volgende jaar.
- De voorbereiding van de begroting voor het volgende jaar start, gebaseerd op de kadernota.
- De **voorjaarsnota**, de rapportage over de financiële stand van zaken van het lopende jaar, wordt gepresenteerd en besproken.
- De **jaarrekening** van het voorgaande jaar wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

- De **begroting** voor het volgende jaar wordt gepresenteerd en in de gemeenteraad besproken en vastgesteld.
- De **najaarsnota**, de laatste tussentijdse rapportage over de financiële stand van zaken en de bijstelling van de begroting van het lopende jaar, wordt gepresenteerd.
- De voorbereiding voor het opstellen van de jaarrekening van het lopende jaar starten.

- De begroting voor het volgende jaar wordt verder uitgewerkt. Interne besprekingen en politieke afwegingen vinden plaats.
- Voortzetting van de budgetbewaking voor het lopende jaar.

Vragen voor de verschillende fases in de cyclus

Hieronder volgt een overzicht dat ondersteuning biedt om op belangrijke momenten binnen de gemeentelijke financiële cyclus het gesprek te voeren over de financiële implicaties van besluitvorming op de jeugd. Ongeacht of u wethouder, raadslid of ambtenaar bent op de afdeling jeugd, financiën of ruimtelijke ordening.

Kadernota *(kaderstellende fase)*

De kadernota is hét moment om als gemeente (financiële) kaders te stellen voor kindvriendelijk beleid voor het volgende jaar.

- Hoe worden de belangen van kinderen meegenomen in de beleidsprioriteiten en ambities in de kadernota en zijn de gestelde financiële kaders toereikend?
- Wat zijn de ambities van de gemeente waar kinderen (in)direct van profiteren?
- Hoe wordt de mening van kinderen meegenomen bij het vaststellen van deze kaders?

Begroting *(begrotingsfase)*

De begroting bevat het financiële overzicht van de plannen van de gemeente voor het volgende jaar. Een gemeente heeft een kindgerichte begroting als het aandeel kindgerichte uitgaven evenredig is met het aandeel kinderen in de gemeente.

- Worden de ambities uit de kadernota vertaald naar concrete, meetbare doelen en activiteiten gericht op kinderen met een toereikend budget?
- Van welke begrotingsposten profiteren kinderen direct en indirect?
- Zijn de monitorprocessen op orde om de resultaten van de investeringen te meten?
- Wat zijn de resultaten van de investeringen in kinderen uit de vorige begroting en hoe worden deze meegenomen bij het opstellen van de huidige begroting?
- Op welke manier krijgen kinderen een terugkoppeling van wat er gedaan is met hun inbreng en de mate waarin de gemeente in hen gaat investeren?
- **Inzicht kindgerichtheid begroting:** staan de begrotingsuitgaven die direct of indirect aan kinderen ten goede komen in verhouding met het aantal kinderen dat opgroeit in de gemeente?

Voorjaarsnota en najaarsnota *(bijsturingsfase)*

Met de voor- en najaarsnota kunnen de inkomsten en uitgaven in het lopende jaar worden bijgesteld. Een mooie kans om te evalueren of nog steeds voldoende budget is voor de kindvriendelijke ambities van de gemeente en indien nodig bij te sturen.

- Is het budget (nog steeds) toereikend voor de beoogde doelen en ambities ten aanzien van kinderen?
- Zijn er (onverwachte) ontwikkelingen die extra investeringen of juist aanpassing in het beleid voor kinderen noodzakelijk maken?

Jaarrekening *(verantwoordingsfase)*

De jaarrekening bevat een overzicht van de inkomsten en uitgaven van de gemeente van het voorgaande jaar in vergelijking met wat erin begroot was. Hiermee verkrijgt de gemeente inzicht in hoeveel geld direct en indirect aan kinderen is uitgegeven.

- Is uit de jaarrekening op te maken welk geld is uitgegeven aan beleid dat daadwerkelijk kinderen ten goede is gekomen?
- Op welke manier zijn de uitgaven van de gemeente direct en indirect bij kinderen terecht gekomen?
- Welke inzichten kunnen worden gebruikt om de financiële investeringen in kinderen in de volgende cyclus te verbeteren en doelgerichter te maken?
- **Inzicht kindgerichtheid jaarrekening:** staan de uitgaven die direct of indirect aan kinderen ten goede zijn komen in verhouding met het aantal kinderen dat opgroeit in de gemeente?

Onderzoek uw kindgerichte uitgaven

Wilt u als gemeente diepgaand onderzoeken hoe kindgericht uw financieel beleid is en in hoeverre de begrotingsuitgaven direct en indirect ten goede komen aan de jeugd? In een verdiepend stappenplan laten we u zien hoe u een methodologie van UNICEF kunt toepassen op uw eigen gemeentelijke context.

Child Friendly Cities Initiative

unicef voor ieder kind

STAPPENPLAN ONDERZOEK KINDGERICHTE UITGAVEN

Krijg in drie stappen als gemeente zicht op uw kindgerichte uitgaven

Dit stappenplan vormt een aanvulling en verdieping op het Kijkkader kindgericht financieel beleid.

Augustus 2025

Introductie methodologie

Aan de hand van een methodologie van UNICEF verkrijgt u als gemeente een beeld van hoe uw begrotingsuitgaven zich verhouden tot het aantal kinderen (<18 jaar) dat opgroeit in uw gemeente. U krijgt hiermee inzicht in de kindgerichtheid van de begroting : in hoeverre komen uitgaven direct en indirect ten goede aan de jeugd? Dit inzicht kan helpen bij het reflecteren op de begroting. De begroting weerspiegelt immers de ambities en beleidsprioriteiten van de gemeente. Daarnaast kan dit onderzoek inspireren om in de toekomst toe te werken naar een (meer) kindgerichte begroting. Een begroting is kindgericht wanneer het aandeel kindgerichte uitgaven evenredig is met het aandeel kinderen in de gemeente.

Een beperking van het onderzoeken van de begroting, is dat de gemeente niet kijkt naar hoeveel geld daadwerkelijk naar kinderen en jongeren is gegaan. Wilt u liever hier zicht op krijgen? Dan kan de gemeente aan de hand van deze methodologie ook onderzoek doen naar de jaarrekening. Een beperking van het onderzoeken van de jaarrekening, is dat de inzichten uit de jaarrekening niet kunnen worden meegenomen in de kadernota van het volgende jaar. De kadernota wordt veelal aan het begin van het jaar vastgesteld wanneer de jaarrekening nog niet bekend is.

Stappenplan onderzoek kindgerichte uitgaven binnen de begroting

Het toepassen van dit stappenplan vraagt om financiële expertise. Het is daarom belangrijk dat dit onderzoek (mede) wordt uitgevoerd door medewerkers van de afdeling financiën of wordt uitbesteed aan een externe partij. Voor het categoriseren zullen zij informatie moeten uitvragen bij verschillende beleidsdomeinen van de gemeente. Hiermee draagt het onderzoek direct bij aan een domeinoverstijgende samenwerking en kijkt u als gemeente met een brede blik naar kinderen en jongeren.

1. Uiteengezet in het rapport Measuring budgetary investment in children (2021) van het Spaanse UNICEF-comité. Deze methodologie gebruikte UNICEF Nederland al eerder voor het maken van een eerste analyse van kindgerichte uitgaven van de Rijksoverheid (2024).
2. Deze methodologie is niet de enige manier om de kindgerichtheid van de begroting te onderzoeken. Er bestaan ook andere benaderingen die hiervoor gebruikt kunnen worden. Gebruikt u als gemeente een andere techniek? Laat het ons weten door contact op te nemen met childfriendlycities@unicef.nl.
3. Deze taakvelden zijn leidend voor de indeling van de gemeentelijke begroting. Zie voor meer informatie Taakvelden gemeenten | Findo - Data Financiën Decentrale Overheden.

Stap 1.

Categoriseren van de begrotingsposten

In deze eerste stap categoriseert de gemeente de losse begrotingsposten naar één van de **vijf categorieën**. Dit betekent dat achter elke begrotingspost wordt genoteerd of de post categorie A, B, C, D of E is. Het schema hiernaast licht de verschillende categorieën toe en biedt enkele voorbeelden. Met deze voorbeelden is aansluiting gezocht bij de Iv3 taakvelden voor gemeenten uit 2025.

CATEGORIE	AANDEEL KINDGERICHTE UITGAVEN	VOORBEELDEN
A. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van kinderen noodzakelijk. Volwassenen zijn niet de begunstigden.	100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen.	Kinderopvang (6.1) Jongerenwerk (6.1) Leerlingenvervoer (4.3)
B. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van volwassenen noodzakelijk. Kinderen hoeven niet aanwezig te zijn.	0% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. 100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan volwassenen.	Ouderenzorg (6.21) Erfpacht (8.2) Arbeidsparticipatie (6.5)
C. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van zowel kinderen als volwassenen noodzakelijk.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de specifieke subgroep.	Gezinsondersteuning (6.22) Kansrijke Start (7.1) Jeugdhulp ambulant lokaal (6.751)
D. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van een specifieke leeftijdsgroep (kinderen of volwassenen) niet noodzakelijk. In plaats daarvan zijn dit type uitgaven gericht op alle inwoners.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de relatie tot alle inwoners. Het gaat hierbij om het percentage kinderen van het totaal aantal inwoners binnen uw gemeente.	Verkeersveiligheid (2.1) Cultuurplan (5.3) Ongediertebestrijding (7.4)
E. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van een specifieke leeftijdsgroep (kinderen of volwassenen) niet noodzakelijk. In plaats daarvan zijn de uitgaven gericht op een specifieke subgroep binnen de populatie.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de specifieke subgroep binnen de populatie.	Inburgering (6.1) Schuldhulpverlening (6.3) Resocialisatie na contact met politie of justitie (1.2)

4. Deze taakvelden zijn leidend voor de indeling van de gemeentelijke begroting. Zie voor meer informatie Taakvelden gemeenten | Findo - Data Financiën Decentrale Overheden.

Stap 2.

Berekening kindgerichte uitgaven

Aan de hand van de verschillende categorieën berekent de gemeente vervolgens per begrotingspost het aandeel **kindgerichte uitgaven**. Hoeveel geld komt kinderen per begrotingspost direct of indirect ten goede? Het totale bedrag aan kindgerichte uitgaven telt de gemeente vervolgens bij elkaar op.

Voorbeeld: Indeling van de begrotingsposten kan er als volgt uitzien:

PROGRAMMA	POST	CATEGORIE	UITGAVE	KINDGERICHTE UITGAVE
[Afdeling x]	Post 1	A/B/C/D/E	€...	€...
	Post 2	A/B/C/D/E	€...	€...
	Post 3	A/B/C/D/E	€...	€...

Ingevuld met fictieve voorbeelden:

PROGRAMMA	POST	CATEGORIE	UITGAVEN	KINDGERICHTE UITGAVEN
Sociaal domein	Ouderenzorg	B	€200.000	0% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €200.000 x 0% = €0
	Gezins-ondersteuning	C	€100.000	Hoeveel inwoners maken gebruik van deze regeling? Hoeveel kinderen vallen er onder deze groep mensen? 12.000 gezinnen maken gebruik van gezins-ondersteuning. De gemeente gaat uit van 1 kind per betrokken gezin.[5] De helft van de gezinnen zijn eenoudergezinnen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €100.000 x 40%[6] = €40.000
Cultuur, sport en recreatie	Cultuurplan	D	€300.000	Alle inwoners profiteren van deze uitgave. Van alle inwoners is 26% kind.[7] Aandeel kindgerichte uitgaven = €300.000 x 26% = €78.000
Economie, werk en onderwijs	Kinderopvang	A	€200.000	100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €200.000 x 100% = €200.000
	Schuldhulp-verlening	E	€150.000	Hoeveel inwoners maken gebruik van de regeling? Vallen er kinderen onder deze groep mensen? Zo ja, hoeveel? 75.000 inwoners maken gebruik van schuld-hulpverlening. Deze groep mensen heeft in totaal 18.000 kinderen.[8] Percentage kinderen subgroep = 18.000 / (75.000 + 18.000) = 19,3% Aandeel kindgerichte uitgaven = €150.000 x 19,3% = €28.950
				[Aantal kindgerichte uitgaven van de gehele begroting bij elkaar opgeteld]

5. Gemiddeld heeft in Nederland een gezin 1 kind, zo blijkt uit data vanuit het CBS (2024). Als de gemeente inzicht heeft in het eigen gemiddelde aantal kinderen per gezin, dan is het wenselijk dat de gemeente dit gemiddelde gebruikt in de berekening.
6. Er zijn 6.000 ouders in eenoudergezinnen en 12.000 ouders in tweeoudergezinnen, dus 18.000 volwassenen in totaal en 12.000 kinderen. 12.000 / (12.000 + 18.000) = 40%.
7. 26% is een fictief voorbeeld, vul hier het percentage kinderen in van uw gemeente.
8. Wanneer het bij de gemeente niet bekend is hoeveel kinderen (indirect) gebruik maken van een regeling, houdt dan rekening met het lokaal gemiddelde aantal kinderen per gezin. Indien de gemeente hier geen zicht op heeft, houdt dan het voorheen genoemde landelijk gemiddelde van 1 kind per gezin aan.

Stap 3.

Berekening kindgerichtheid begroting

Nadat alle begrotingsposten zijn gecategoriseerd, kan de gemeente de zogenoemde focusindex berekenen. Deze **focusindex** geeft de verhouding weer tussen het aandeel kindgerichte uitgaven en het aandeel van kinderen in de samenleving.[9] Hiermee kan de 'kindgerichtheid' van de begroting of een begrotingsonderdeel worden berekend.

$$\text{Focusindex} = \frac{\text{Kindgerichte uitgaven / Totale uitgaven}}{\text{Aandeel kinderen in de samleving}} * 100$$

De focusindex biedt een indicatie:

- Een focusindex van 100 geeft aan dat de uitgaven van de gemeente precies in verhouding staan tot het aandeel kinderen in de samenleving.
- Een focusindex onder de 100 duidt op een volwassengerichte begroting.
- Een focusindex boven de 100 duidt op een **kindgerichte begroting**.

Voorbeeld berekening focusindex

Bij elkaar opgeteld is er €2.100.000 in de gemeentelijke begroting naar kinderen gegaan. In totaal is er in de gehele begroting €8.700.000 uitgegeven. 21% van de inwoners van de gemeente is kind.

Focusindex = (2.100.000/8.700.000) / 21% = 114. De focusindex is boven de 100, dus de gemeentelijke begroting is kindgericht.

Tip: de focusindex geeft een beeld van of de financiën van een gemeente overeen komen met de gestelde ambitie. Het onderzoek biedt gemeenten met een focusindex van onder de 100 inspiratie om andere afwegingen te maken in de volgende begroting. Door als gemeente jaarlijks de kindgerichtheid van uw begroting te onderzoeken, meet u de progressie van de gemeente over de jaren heen.

9. Aan de hand van de focusindex verkrijgt de gemeente een beeld van of de financiën overeen komen met de gestelde ambities voor kinderen. De focusindex geeft geen indicatie van de kwaliteit van het beleid of het welzijn van kinderen in de gemeente en eventuele zorgvraag.